

Stortingsvalg 2017:

Voldtekt på dagsorden – Nei er Nei!

Voldtekt er et omfattende samfunnsproblem i Norge. Nesten hver tiende kvinne oppgir å ha vært utsatt for voldtekt minst én gang i løpet av livet. Også menn blir utsatt for voldtekt.

En voldtekt er et alvorlig brudd på grunnleggende menneskerettigheter, inkludert retten til å bestemme over egen kropp og seksualitet. En voldtekt kan ha langvarige og alvorlige konsekvenser for liv og helse til den som er utsatt.

Derfor vil Amnesty International Norge sette voldtekt på dagsorden i tiden fram mot Stortingsvalget 11. september 2017.

Vi krever at politikere og politiske partier forplikter seg til å ta voldtekt på alvor. Det betyr at voldtektslovgivningen må endres i tråd med internasjonale menneskerettigheter, slik at voldtekt defineres som seksuell omgang uten oppriktig samtykke. I tillegg må det forebyggende og holdningsskapende arbeide mot voldtekt styrkes.

Amnesty krever:

- **Voldtektslovgivningen må endres slik at voldtekt defineres som seksuell omgang uten oppriktig samtykke.**
- **Det forebyggende og holdningsskapende arbeid mot voldtekt i grunn- og videregående skolen må styrkes gjennom obligatorisk undervisning om seksualitet, grenser og seksuelle overgrep og voldtekt. Det må også gjennomføres målrettede holdningskampanjer mot voldtekt.**

Bakgrunn: En utilstrekkelig straffelov

Norsk straffelov definerer voldtekt som seksuell omgang ved bruk av vold eller trusler, eller seksuell omgang med en person som er bevisstløs eller av andre årsaker ute av stand til å motsette seg handlingen.¹ At en person har sagt klart ifra at vedkommende ikke ønsker sex er ikke nok for å få dømt til voldtekt i Norge i dag.

Det betyr at straffelovens voldtektsbestemmelse ikke er i overenstemmelse med internasjonale menneskerettigheter som helt entydig fastslår at voldtekt er seksuell omgang uten oppriktig samtykke, og et alvorlig brudd på retten til seksuell selvbestemmelse og personlig integritet.

Uten rett i norsk rett

Amnesty frykter at mange voldtekter forblir ustraffet i Norge fordi norsk lov ikke er i overenstemmelse med internasjonale menneskerettigheter. En voldtektsanmeldelse vil som oftest henlegges av politiet eller resulterer med frifinnelse i retten når verken bruk av vold eller bevisstløs tilstand kan bevises, selv når det kan bevises utover rimelig tvil at den seksuelle omgangen skjedde uten samtykke.

I Kripas' Voldtektsrapport fra 2012 heter det:

Blant innrapporterte anmeldelser til Kripas utgjør festrelaterte voldtekter den desidert største andelen (40 %). Statistikken viser videre at unge jenter mellom 17 og 25 år har høyest risiko for å bli utsatt for voldtekt. Anmeldelsene av festrelaterte voldtekter kan inneholde svært ulike scenarier; fra utnyttelse av en person som er så beruset at vedkommende ikke kan ta vare på seg selv, til situasjoner som ligger i gråsonen, eller faller helt utenfor det som ligger innenfor den juridiske definisjonen av voldtekt. Festrelaterte voldtekter skjer typisk i det private rom, og hvor gjerningsperson og offer er unge og jevnaldrende. Utprøving av alkohol og flørting kan ha skjedd forut for voldtekten, men voldtekten skjer idet overgriper velger å utføre en handling som innebærer å sette egne behov først, uavhengig av den andre partens vilje. Det blir gjerne ikke benyttet vold, men gjerningspersonen utnytter offerets manglende evne til å gjøre motstand.²

En voldtektssak ender med frifinnelse dersom retten mener bruken av vold ikke er tilstrekkelig dokumentert, selv om det tydelig fremgår at den seksuelle omgangen skjedde uten samtykke.³

Høsten 2016 ble en 17 år gammel gutt frikjent for voldtekt av sin tidligere kjæreste av Bergen Tingrett. Han innrømmet at han hadde hørt henne si nei. Tingretten mente at unggutten ikke brukte nok vold til at det kan kalles voldtekt, og frikjente gutten.⁴

Amnesty mener at nei er nei, og skal respekteres – uansett.

¹ Straffeloven 2005 § 291

² Politiet: Voldtektssituasjonen 2012 https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripas/vedlegg_2030

³ Kripas opplyser at rundt 30 prosent av sakene ender med frifinnelse i retten. Politiet: Voldtektssituasjonen 2014 https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripas/Voldtektssituasjonen_2014.pdf

⁴ Se bla <http://www.dagbladet.no/nyheter/gutt-17-innrommer-at-han-horte-jenta-si-nei-likevel-ble-han-frikjent-for-voldtekt/64035357> og <http://www.aftenposten.no/norge/Gutten-horte-at-jenta-sa-nei-Na-er-han-frifunnet-for-voldtekt-607747b.html>

Menneskerettighetene: Med rett til å bestemme over egen kropp

Ethvert menneske har rett til å bestemme over egen kropp og seksualitet. Derfor fastslår internasjonale menneskerettigheter at seksuell kontakt går fra å være en lovlig handling til å bli en forbrytelse når oppriktig samtykke til den seksuelle omgangen mangler.

Amnesty International har gjennom flere år oppfordret norske myndigheter til å bringe voldtektsbestemmelsen i straffeloven i overensstemmelse med internasjonal rett. Det vil gi kvinner og menn som er utsatt for voldtekt en bedre rettstrygghet, samtidig som det vil være et viktig signal i det forebyggende arbeidet.

Også FNs Kvinnekomité og FNs Komité mot tortur har oppfordret norske myndigheter til å overholde sine internasjonale forpliktelser, og til å endre voldtektsbestemmelsen i straffeloven slik at det er mangelen på oppriktig samtykke som definerer en voldtekt. Kvinnekomiteen henviser til sin avgjørelse i Vertido-saken fra 2008 som helt entydig ber staten om å fjerne enhver henvisning til bruk av vold eller trusler om vold i nasjonal voldtektslovgivning.

Norske myndigheter har en menneskerettslig forpliktelse til å forebygge, etterforske og straffe alvorlige brudd på menneskerettighetene inkludert voldtekt, og til å sikre dem som er utsatt nødvendig hjelp og støtte.

En voldtektsbestemmelse som ikke er i overensstemmelse med internasjonale menneskerettslige standarder, og som bidrar til at noen former for voldtekt forblir ustraffet, er etter Amnesty Internationals vurdering et brudd på norske myndigheters menneskerettslige forpliktelser.

Still krav til politikere under valgkampen!

Mange politiske partier ønsker å synliggjøre sin innsats mot voldtekt og seksuelle overgrep i forbindelse med Stortingsvalget 2017. Derfor er det viktig å møte opp på debatter og stands og kreve at politikere ikke bare kommer med fagre løfter, men forplikter seg til å gjennomføre konkrete tiltak.

Relevante spørsmål som kan stilles:

- Hva vil ditt parti gjøre for å sikre at straffelovens voldtektsbestemmelse endres slik at voldtekt defineres som seksuell omgang uten oppriktig samtykke, i tråd med internasjonale menneskerettsstandarder?
- Hva vil du og ditt parti gjøre for å styrke det holdningsskapende og forebyggende arbeid mot voldtekt blant barn og unge?
- Hva vil ditt parti gjøre for å sørge for å sikre at politiets etterforskning av voldtektsanmeldelser er rask, grundig og holder en høy kvalitet, slik at viktige bevis inkludert elektroniske bevis og avhør av relevante vitner sikres?

Hva sier partiprogrammene om voldtekt?

Parti/Program	Holdningsskapende arbeid mot voldtekt og seksuelle overgrep i og utenfor skolen	Styrke politiets etterforskning av voldtekt og seksuelle overgrep	Vedta en samtykkebasert voldtektsbestemmelse i straffeloven	Terningkast
Fremskrittspartiet	Ikke noe konkret om dette temaet.	Ikke noe konkret om dette temaet.	Fremskrittspartiet vil ha en klarere definisjon i straffeloven av hva som er voldtekt.	2
Høyre	Forebyggende og holdningsskapende arbeid må kombineres med bedre hjelpetiltak for ofrene og strengere straffer for overgripere.	Volds- og overgrepssaker skal behandles raskere i politiet og rettssystemet. Ett av virkemidlene er å la private utføre DNA-analyser. Det må også stilles strengere krav til politiets arbeid i disse sakene.	Ikke noe konkret om dette temaet.	3
Kristelig Folkeparti	Alle grunnutdanninger og videreutdanninger som vedrører arbeid med barn skal pålegges å inkludere kunnskap om seksuelle overgrep, vold og omsorgssvikt i sine fagplaner.	Politiet må prioritere bekjempelse av voldtekter, vold i nære relasjoner, og da spesielt vold og overgrep mot barn. Det må være et krav at alle anmeldte voldtekter skal etterforskes. KrF vil styrke kapasiteten til politiet og ansette flere politifolk.	Ikke noe konkret om dette temaet.	3
Venstre	Helhetlig undervisning om kropp og seksualitet i grunnskole og videregående er nødvendig for å sikre at barn og unge har kunnskapen, evnene, ferdighetene og holdningene de trenger for å respektere hverandre og ta informerte valg.	Innføring av formelle krav til etterforskere som gjennomfører sentrale avhør i voldtektssaker. Voldtekt skal bli en del av utdanningen på Politihøgskolen. Etablering av en spesialisert politienhet som skal jobbe med oppklaring av saker om seksualisert vold.	Ikke noe konkret om dette temaet.	4
Senterpartiet	Alle videregående skoler skal være tilknyttet skolepsykolog eller tilsvarende. Samarbeidet mellom politiet, barnevernet og helsearbeidere skal styrkes i kampen mot overgrep mot barn.	Voldtekt, ran, drap og vold er alvorlig kriminalitet som må prioriteres høyt i hele straffesakskjeden. Det som står i loven skal håndheves raskest mulig.	Ikke noe konkret om dette temaet.	3

Parti/Program	Holdningsskapende arbeid mot voldtekt og seksuelle overgrep i og utenfor skolen	Styrke politiets etterforskning av voldtekt og seksuelle overgrep	Vedta en samtykkebasert voldtektbestemmelse i straffeloven	Terningkast
Arbeiderpartiet	Fornye og forbedre seksualundervisningen til å også omhandle kjønns- og seksualitetsmangfold, grensesetting, relasjoner og ansvar Innføre undervisning i grensesetting i barnehage, grunn- og videregående skoler	Politiet må prioritere arbeidet mot voldtekt og vold i nære relasjoner, innsats må intensiveres og kompetansen heves.	Ikke noe konkret om dette temaet.	4
MDG	Styrke seksualundervisningen fra barneskolen av med vekt på sunne, seksuelle relasjoner og grensesetting.	Ikke noe konkret om dette temaet.	Endre den juridiske definisjonen av voldtekt, slik at den omfatter seksuell omgang uten oppriktig samtykke.	4
SV	Styrke undervisningen om seksualitet, kjønnsidentitet, respekt for grenser, og samtykke. Forebyggende holdningsarbeid mot voldtekt og seksuelle overgrep skal inn i seksualundervisningen i barnehage og skole. Grensespektering, grensesetting og selvforsvarskurs inn i skolen.	Arbeide for økte midler til etterforskning av voldtektssaker og vold i nære relasjoner. Gjeninnføre kompetanse på vold og overgrep på politihøgskolen. Kraftig styrke voldtektsgruppa i KRIPOS som kan hjelper alle politidistrikt med å etterforske overgrep.	Endre straffeloven slik at voldtekt blir definert som seksuell omgang uten oppriktig samtykke.	6
RØDT	Innføre obligatorisk opplæring i grunnskolen om grensesetting og seksualundervisning. Dette for å forebygge seksuelle overgrep mot kvinner og vold i hjemmet. Innføre obligatoriske temauker i skolen med fokus på god seksualitet og grensesetting, samt informasjon om seksuelle overgrep og om hvor man kan få hjelp.	Alle former for seksualisert vold må kriminaliseres. Alvorlig kriminalitet som går utover svake grupper og enkeltmennesker, som for eksempel menneskehandel, organisert kriminalitet og seksuelle overgrep må ha politiets høyeste prioritet og gjenspeiles i domstolenes straffutmålinger	Skjerpe definisjonen av voldtekt til at seksuell omgang forutsetter oppriktig samtykke, og ikke baserer definisjonen av voldtekt på at man aktivt må motsette seg handlingen.	6